ԻՆՆԵՐՈՐԴ—ՏԱՐԻ—ԹԻ—1011—ՇԱԲԱԹ—26—ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ—1870

ՊԱՅՄԱՆ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համար 150 գր.
» Գաւառաց » 160 »
» Օտար երկիրներու » 180 »
Վեցամսեայ Կ. Պոլսոյ » 75 »
» Գաւառաց » 80 »
Իւրաքանչիւր թերթի գին 60 փարայ։
Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 2 ղուրուշ, երկու անգամի համար 60 փարայ, աւելի անգամներու համար 40 փարայ։

ԱՐԱՔԱ

ԼՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՊԱՅՄԱՆ

Դուրս գացած լրագրոյց ճանրու ծախքը խմբագրութեան վրայ է։

Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ եւ իցէ գրութիւն խմբագիր—Տնօրէնին պիտի ուղղուի, Կ. Պոլիս, Զինիլի խան, Մասխի գրասենեակը։

Ձամբու ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ 26 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Եւրոպական լրագրոյ բերած լուրերն արդէն հեռագրով եկածներուն կրկնութիւնն են, եթէ իւրաքանչիւրին անոնց վրայ ըրած երկար խորհրդածութիւնները մեկդի առնունք, որք մեզ համար այնչափ կարեւորութիւն չունին։

Գաղղիոյ հասարակապետութեան պաշտօնական Օրագիրն իր սեպտ. 25 թուոյն մէջ Գ. Ժիւլ Ֆաւրի տեղեկագիրը կը հրատարակէ Պիսմարքը կանին հետ ըրած տեսակցութեան վրայ։

Գ. Ժիւլ Ֆաւր կը կրկնէ նախ այն յայտարարութիւնը թէ Գաղղիոյ ներկայ կառավարութեան պաշտօնեայները միշտ խաղաղութեան ու ազատութեան պաշտպան կեցած եւ ամբառական շահու համար միայն բացուած ներկայ պատերազմին դէմ կեցած են։

« Եթէ, կըսէ տեղեկագիրը, պատերազմը բացողին անկումէն ետեւ Բրուսիա դրամական հատուցում մ'ըստանալու հիմանց վրայ խաղաղութիւն ընել ուզեր առանց երկիր պահանջելու, պատասխանէինք խաղաղութիւնն ընդունիլ իբրեւ բարիք, եւ իբրեւ դրաւական հաշտութեան երկու ազգաց, զոր պիտի քաղաքականութիւն մը միայն իրարմէ բաժնեց։

» Տեղեկագիրը կը հաստատէ թէ, Եւրոպական կառավարութիւնները՝ կայսրութեան նկատմամբ անտարբեր կամ թշնամի էին, հիմա հանկարութիւն յայտնել սկսած են Գաղղիոյ։ Արդէն մէկ քանին հասարակապետութիւնը ճանչցին։

« Սեպտ. 10ին Գ. Ժիւլ Ֆաւր հարցնելու տուաւ Գ. Պիսմարքի թէ կուզէ՞ բանակցութեան մտնել։ Գ. Պիսմարք մեր կառավարութեան անկանոնութիւնը առարկելով՝ հարցուց թէ դաշնադրութեան մը դործադրութեան մասին ի՞նչ երաշխաւորութիւն կրնայինք ներկայացնել։ Այն ժամանակ՝ Լորա Լայնսի խորհրդով Գ. Ժիւլ Ֆաւր բանակցութեան մտաւ։

« Տեղեկագիրը բանակցութեան հանառօտ պատմութիւնը կընէ։ Գ. Ժիւլ Ֆաւր Գաղղիոյ խաղաղասիրութիւնը յայտնեց, բայց միանգամայն խնայուց թէ Գաղղիա հաստատութեամբ որոշած է չընդունիլ այնպիսի պայման մը՝ որով խաղաղութիւնը կարճ եւ ոտառնալից դինադադար մ'ըլլայ։

« Գ. Պիսմարք պատասխանեց որ եթէ այնպիսի հաշտութիւն մը հնարաւոր կարծէ, անմիջապէս կ'ատրաղրէ։ բայց ըսաւ, ներկայ կառավարութիւնը խախուտ է, եւ կրնայ խաժամուժին ձեռքը տալ՝ եթէ փարիզ քանի մ'աւուր մէջ չառնուի։ Գաղղիա չպիտի մոռնայ Սեդանը, ինչպէս որ չէ մոռցած վաթերլոն եւ Սատոլան, եւ հաստատութեամբ միտքը դրած է Գերմանիոյ վրայ յարձակիլ։

« Գ. Ժիւլ Ֆաւր հերքեց այս խօսքերը, եւ յետոյ խնդրեց Գ. Պիսմարքէն որ իր առաջարկելիք պայմաններն յայտնէ։ Գ. Պիսմարք ալ յայտնեց թէ Գերմանիոյ ապահովութիւնը պարտք կը դնէ իր վրայ որ Ալզասի եւ Մոզէլի դաւառները՝ հանդերձ Մէցով Շաթօ—Սալինով եւ Սոսոնով՝ Գերմանիոյ հետ միացնէ։

« Գ. Ժիւլ Ֆաւր առարկեց թէ հաւանական է որ Եւրոպա դէմ կենայ Բրուսիոյ այս պահանջմանց, եւ թէ հարկ է ժամանակ տալ Գաղղիոյ որ Սահմանադիր ժողով մը դումարէ։

« Գ. Պիսմարք պատասխանեց թէ դինադադար ընելու չհաճիր ընաւ։

« Սեպտ. 19ին իրիկունը նորէն տեսակցելով, Գ. Պիսմարք այնչափ հակառակ չերեւցաւ դինադադարի։ Գ. Ժիւլ Ֆաւր 15 օր խնդրեց։

« Սեպտ. 20ի առաւօտուն Գ. Պիսմարք դինադադարի համար պայման առաջարկեց Սթրասպուրկի Թուլի եւ Ֆալսպուրկի Բրուսիացւոց յանձնուիլը. եւ որովհետեւ Գ. Ժիւլ Ֆաւր ըսեր էր թէ սահմանադիր ժողովը փարիզ պէտք է դումարուի, Գ. Պիսմարք ուզեց որ այս պարագայիս մէջ փարիզի շրջակայ բերդերէն մէկն ալ, օրինակի համար Մոն—Վալերիէն, իրեն յանձնուի։ Գ. Ժիւլ Ֆաւր առարկելով թէ աւելի պարզ կըլլար փարիզն ուզել, Գ. Պիսմարք պատասխանեց. « Ուրեմն ուրիշ միջոց մը փնտռենք »։

« Գ. Ժիւլ Ֆաւր առաջարկեց որ ժողովը Թուրիմէջ դումարուի՝ առանց փարիզի կողմէն դրաւական մ'առնուելու։

« Գ. Պիսմարք խոստացաւ թագաւորին կամքը հարցնել։ Սթրասպուրկի դալով, խնդրեց որ մէջի պահապան զօրքն անձնատուր ըլլայ։

Գ. Ժիւլ Ֆաւր չկրնալով այս բանն ընդունիլ, բաժնուեցաւ Գ. Պիսմարքէն, յայտնելով իր համոզումը թէ « պիտի կուտանք քանի որ ընդդիմութեան տարբ մը դանենք փարիզի մէջ։

« Ամանք ծանուցանելէ ետեւ՝ Գ. Ժիւլ Ֆաւր իր տեսակցութեան նշանակութիւնը կը բացատրէ։

« Ես խաղաղութիւն կը փնտռէի, կըսէ, եւ անդրդուելի կամք մը զըտայ երկրակալութեան եւ պատերազմի։ Ես Գաղղիոյ կամքը հարցնելու հնարաւորութիւնը կուզէի, եւ անտանելի պայմաններ առաջարկուեցան ինձ։ Ահա կը յայտնեմ իրողութիւնները եւ Եւրոպայ ուշադրութեանը կը ներկայացնեմ։ Ես հաշտութեան եւ դինադադարի փափաքեցայ, եւ դիտէք ինչ պայմաններ առաջարկուեցան ինձ։ Դուք ալ ինձ պէս մտածեցիք թէ այնպիսի նուաստացուցիչ պայմաններ չէինք կրնար ընդունիլ։ Համոզուած եմ որ Գաղղիա սրտմտութեամբ համակարծիք պիտի ըլլայ մեզ։

« Սեպտ. 21 ին նամակ մը ղրկեցի Գ. Պիսմարքի՝ հասկցնելով թէ ազգային պաշտպանութեան կառավարութիւնը չէր կրնար դինադադարի համար առաջարկուած պայմաններն ընդունիլ։

« Մեք ամէն ջանք ըրինք որ խաղաղութիւն տրուի այս երկու ազգաց, եւ կը հաւատամ որ Աստուծոյ արդարութիւնը կը վճռէ մեր բաղդը։

« Գ. Ժիւլ Ֆաւր կըսէ թէ իր պաշտօնն անօգուտ չեղաւ։ Վերջ տուաւ այն երկդիմութեան՝ որուն մէջ կը փակուէր Բրուսիա։ Յայտարարութիւն ըրեր էր թէ իր կռիւը Նաբոլէոն Գ. ի եւ անոր զօրաց հետ էր, եւ կը յարդէր Գաղղիացւոց ազգը։ Հիմա դիտեցէք իր ուզածը։

« Թող երկիրը լսէ մեզ եւ ոտք ելնէ կա՛մ մեզ ժխտելու կա՛մ մինչեւ վերջը դիմադրելու համար։ Դաւառները կը զինուորին եւ փարիզի օգնութեան պիտի դան։ Վերջին խօսքը դեռ ըսուած չէ այս կռուին մէջ, ուր զօրութիւնն իրաւանց վրայ կը խուժէ։

« Մեր հաստատամտութենէն կախեալ է որ զօրութիւնն արդարութեան ու ազատութեան մնայ։ »

Այս տեղեկագրին հրատարակութենէն երկու օր ետքը Բրուսիոյ պաշտօնական Մենիթէօրը Գ. Պիսմարքի կողմէն հեռեւեալ յայտարարութիւնը կը հրատարակէ։

« Հիւսիսային դաշնակցութեան արտաքին գործոց պաշտօնէին եւ Գ. Ժիւլ Ֆաւրի մէջ ամսոյս 19 ին եւ 20 ին բանակցութիւն մ'եղեր էր զինադադարի պայմաններուն վրայ, որպէս զի սահմանադրական ժողով մը դումարել հնարաւոր ըլլայ փարիզի մէջ։ Պիսմարք կոմսին առաջարկութիւններն Սթրասպուրկի Թուլի եւ Վէրտէօնի բերդերուն անձնատուութեան վրայ կը կայանային, որպէս զի զինադադարի ժամանակ բանակին պաշարն ապահովի։ Այս չափաւոր պայմաններն ամսոյս 23 ին մերժուեցան փարիզի կառավարութենէն։ Մոն—Վալերիէնի բերդին անձնատուութեան առաջարկութիւն չեղաւ մեր կողմէն այն խօսակցութեանց մէջ։ »

Այս յայտարարութեամբ՝ կա՛մ Գ. Ժիւլ Ֆաւր սուտ խօսած կըլլայ, կա՛մ Գ. Պիսմարք իր ըսածը ժխտած։

Անգլիոյ մէջ հասարակաց կարծիքն օր քան զօր Գաղղիոյ նպաստաւոր դիրք մը կառնու եւ ձայները բարձրանալ կ'սկսին կառավարութեան դէմ, որ չեզոքութեան անունով անտարբեր հանդիսատես կեցած է Գաղղիոյ աւերման։

Վերջին օրերս Լոնտրայի մէջ երկու ժողովրդական ժողով (միթինկ) դումարուեցաւ՝ Ինպատ Գաղղիոյ հասարակապետութեան։

Կ. Պոլսոյ նախկին անդլիական դեսպան Սըր Հենրի Պուլմըր ալ նամակ մը հրատարակեց Թայմզ լրագրին մէջ, որպէս զի, ինչպէս ինքը կըսէ, իր երկիրը ներկայ թմրութենէն արթնցնէ, եւ դրացի ու դաշնակից ժողովրդեան մը ձեռք երկնցնելու քաղաքակրթական եւ քրիստոնէական պարտականութիւնը յիշեցնէ։

« Եթէ, կըսէ, մեր կառավարութիւնը սարսափելի պատասխանատուութիւն մը վրան առնլով կը խորհի թէ առանց իր միջամտութեան խաղաղութիւն կրնայ հաստատուիլ, եթէ կը խորհի թէ ընդհակառակն խաղաղութիւն չկրնար ձեռք բերուիլ մեր ամենաքաջալերեւ անտարբերութեամբ կերպիւ՝ դործ դրած միջնորդութեամբ, եթէ կը կարծէ թէ ներկայ վայրկեանն ամենէն յարմարագոյնը չէ խօսելու, եւ եթէ ուշոյ տեսութիւնը մթնցնող թանձրը մեզի մէջէն կը նշմարէ այն պատեհ վայրկեանը՝ ուր մեր ձայնը կըրնայ առաւել օգտաւոր կերպով լսելի ըլլալ թէ եւ պատրաստուած իրողութեանց առջեւ կորսուած ամէն մէկ վայրկեան դար կը թուի ինձ, այսու ամենայնիւ իր դատողութիւնը մինչեւ հոս կընդունիմ։

« Բայց եթէ յառաջիկայ սոսկալի տեսարաններուն առջեւ, որոց մտածութիւնն անդամ կը դողացնէ քրիստոնէութիւնն ու քաղաքակրթութիւնը, հաստատութեամբ որոշուած է թէ Անդլիոյ բարոյական սկզբունքն այնպիսի մարդու մ'սկզբունք է, որ իր նմաններէն մէկուն մահուան վտանգը կը տեսնէ եւ ոտքը չթրջելու համար անոր օգնութեան դիմել չուզեր, եթէ աշխարհի սպառնացող անհուն աղետի մ'առջեւ լուռ եւ անշարժ կենալու անխախտ որոշման մէջ վաթթուն, առանց ջանք մ'ընելու, առանց խօսք մ'ըսելու, չեմ կրնար կամ տխուր կասկած ծածկել թէ հեռի չէ այն օրը՝ ուր Աստուած պիտի առնու մեր ձեռքէն այն կարողութիւնը՝ զոր չգիտցանք արժանապէս դործածել, եւ այսպիսի քաղաքականութիւն մը, որ իր անձնասիրութեամբը զզուանք եւ վատութեանէն արհամարհանք կը դրդռէ, ցնցասաքեր պիտի ըլլայ թէ՝ մեր շահուն եւ թէ անցեալ հմայքին։ »

Այս յանդիմանութիւնները խիստ ծանր են եւ չեն կրնար առանց աղդեցութեան մնալ։

Գ. Կլէտսթըն՝ Լոնտրայի դործատուրաց կողմէն պատդամաւորութիւն մը ընդունելով, ներկայ անցեալ եւ Անդլիոյ կառավարութեան բանած դրից

վրայ քանի մը բացատրութիւն տուաւ։ Յայտնեց թէ կառավարութիւնը պատերազմին առաջքն առնելու համար անհոգութիւն ըրած չէ. ընդհակառակն, ըսաւ, ամեն ջանք 'ի գործ դրաւ պատերազմն սկիզբէն արգիլելու համար, եւ հիմա ալ յարմար առթի կ'սպասէ զայն դադրեցնելու։ Պ. Կլէմանսիէն յայտնեց նաեւ թէ թագուհւոյն կառավարութիւնը պիտի ճանչէ հասարակապետութիւնը՝ երբոր դաղղիական ազգը կանոնաւորապէս ընդունի կառավարութեան այս ձեւը։

Օդապարիկով թղթատարութիւնը կատարեալ կերպով կաղմուեցաւ Փարիզի մէջ եւ կանոնաւորապէս ծառայել սկսաւ։

Թղթատարը վարժ օդանաւորդ մ'է, որ օդապարիկով բարձրանալէ ետեւ՝ օդին մէջ ուղղին չափ ժամանակ կը պարտի մնչեւ որ անվտանգ եւ Բրուսիացի չդանուած տեղ մը հասնի։

Առաջին օդաչու թղթատարը սեպտ. 22ին մեկնեցաւ Փարիզէն։

Նոյն թղթատարով Փարիզի ներքին գործոց պաշտօնեայ Պ. Կամպէթթա հեռաւեալը գրած է Պ. Քրէմիէօի, որ Թուրի կառավարական փոխանորդութեան գլուխն է։

« Փարիզ պատրաստ է դիւցազնական դիմադրութիւն մ'ընելու։ Ամեն կուսակցութիւնք Դաղղիացիք համամիտ են ամենայն զօրութեամբ կառավարութեան օգնելու։ Լսեմ Բրուսիացւոց հեռագիրներէն կիմանաք թէ Փարիզի մէջ խռովութիւն ելեր է, մի՛ հաւատաք, եւ բացէ 'ի բաց հերքեցէք։ Մեք հոս անհուն զօրութիւն ունինք՝ ամեն պէտք եղած պաշարներով ու մթերքով։ Բոլոր ձմեռ կրնանք դիմանալ։ Թող Դաղղիա դիւցազնական ճիգ մ'ընէ։

Սեպտեմբեր 23ին Փարիզի շրջականներն եղած կռիւներուն վրայ Փարիզէն դրուած լուրերն հետեւեալ տեղեկութիւնները կուտան, որոց վրայ Բրուսիացիք բոլորովին լուռ կացած են։

« Երեկ սեպտ. 23, Մանտիի զօրաբաժինը Վիլժիւիֆի բլուրներուն վրայ յարձակեցաւ, զոր Բրուսիացիք գրաւած էին։ Կռիւը կէս գիշերէն երեք ժամ առաջ սկսաւ եւ քանի մը ժամ տեւեց. մեր դաշտային թնդանօթները՝ բերդերուն թնդանօթաց օգնութեամբ Մուլէն-ժաքի եւ Պրիյերի դղեակները կորզեցին Բրուսիացւոց ձեռքէն եւ մինչեւ այսօր գրաւած են զանոնք։ Թշնամւոյն կորուստը մեծ է։ Շարժուն պահապան գինուորները լաւ կռուեցան։

« Նոյն օրը Սէսէ ծովակալը հետաքննութիւն մ'ըրաւ դէպ 'ի Թուրժ, եւ թշնամին հալածեց Սէնի դեմեզերեայ Ցրուսի գեղջն։

« Նոյն օրը Պէլամն զօրապետն ալ Փարիզի մօտակայ Բիւերֆիթ գեղին վրայ յարձակեցաւ։ Թշնամին՝ որ մեծ զօրութիւն ունէր հոն, ստստիկ կռուէ մ'ետեւ հալածուեցաւ այն տեղէն, եւ մեր զօրքը Սէն—Ցընիի վրայ քաշուեցան առանց թշնամիէն անհանդիստ ըլլալու։

Լէվրէօ 27 սեպտ. Փարիզէն սեպտ. 25 թուով եկած մասնաւոր լուրեր կը ծանուցանեն, թէ այս վերջին աւուրց կռիւներուն մէջ Բրուսիացիք 20000 մարդ, 40 թնդանօթ եւ 2 միթրայեէօզ կորուսեր են։

Կոլօա լրագրը կըսէ թէ Ցիւքրօ զօրապետը՝ որ Սէտանի պատերազմին ներկայէր, եւ հիմա Փարիզ կը դանուի, Գեղայեի կերպարանք մտնելով փախեր է Սէտանէն։ Փարիզ հասնելուն պէս՝ դացեր իր ընտանիքը տեսեր եւ յետոյ Թրօշիւ զօրապետին ներկայանալով անոր տրամադրութեան ներքեւ մնաեր է։

Թրօշիւ զօրապետաց Ցիւքրօ զօրապետին հետ դացեր բերդերն ու պարիսպներն աչքէ անցուցեր են։

Սէտանի անձնատուութենէն ետեւ Բրուսիացւոց դէմ զէնք չառնելու պայմանը չատորագրելով դերի երթալ յանձն առնող զինուորականներէն չատեր ալ Ցիւքրօ զօրապետին պէս հնարքով կամ ճանրան Բրուսիացւոց ձեռքէն փախչելով Փարիզ եւ ուրիշ դաղղիական քաղաքներ հասած եւ նորէն զինուորական ծառայութեան մտած են։ Այս կերպիւ փախած ոստատած դաղղիական զօրայ թիւը 20000ի կը հասցնեն։

Դաղղիական վերջին լրագիրները Թրօշիւ զօրապետին մէկ յայտարարութիւնը կը բերեն, որ սեպտ. 19ին Փարիզի մօտ եղած կռուին մէջ՝ Դաղղիացի զուաւներու գունդի մը վատաբար 'ի փախուստ դառնալն եւ դաղղիացւոց աջ թեւին մէջ երկիւղ ձգելը յիշելով ծանրապէս կը դատապարտէ յիշեալ զօրականները, որք այն աւուր պատերազմին յաջողութիւնն սկիզբէն վտանգի մէջ ձգեր են։

Թրօշիւ այս օրինակվատ թեռնց եւ ուրիշ անկարգութեանց առաջքն առնելու համար կը ծանուցանէ թէ այն զօրականը որ թշնամւոյ կամ զինեալ ապստամբայ առջեւ դառնալիք ըլլայ, կամ թշնամւոյն վրայ քաշելու հրամանի չհաղանդի, կամ դողութիւն աւարառութիւն կամ՝ որ եւ է բռնութիւն մ'ընէ անձանց կամ ընչից դէմ, հրացանի պիտի բռնուի։

Քարոլիւխէն սեպտ. 25 թուով լուր կուտան թէ Բրուսիացիք Դաղղիոյ հարաւային դաւառները դրաւելու ձեռնարկած են։

Քառասուն հազար Բրուսիացի եւ քսան եւ հինգ հազար Պաւիէրացի զօրք դէպ 'ի Միւլհուզ, Պէլֆոր եւ Լիոն կը քալեն։

Պերլինէն դրուած տեղեկութեան մը նայելով, Դաղղիոյ հողին վրայ գրաւուած դերմանացի զօրայ թիւը 650000 է, 21 զօրաբանակի բաժնուած։ Աստուծմէ զատ երեք զօրաբանակ ալ կայ՝ որք դեռ Գերմանիայէն ճանբայ ելան չեն։

Բրուսիացի լրտեսները դեռ ըսպառած չեն Դաղղիոյ մէջ։

Սեպտ. 16ին եւ 20ին Փարիզի մօտերը Դաղղիացի զինուորականի համազգեստով 5—6 Բրուսիացի լրտես բռնուեցան։

Թուրէն եկած վերջին լուրերը կը ծանուցանեն թէ հասարակապետական կառավարութիւնը յաջող լուրեր առեր է Մէցէն։

Պաղէն մարշալ՝ սեպտ. 23ին եւ 27ին նոր յարձակումներ ըրեր է Բրուսիացւոց վրայ, եւ վերջին անգամուն զանոնք Մէցէն մինչեւ երեսուն քիլոմէթր հեռու քշելով՝ քանի մը հարիւր դերի եւ բաւական ալ պաշար առեր է ձեռնընուն։

Գերմանական աղբիւրներէ եկած լուրեր ալ կը հաստատեն այս դէպքը եւ կաւելցնեն թէ Դաղղիացիք Մէցը պաշարող Գերմանական բանակին պաշար դալն խմանալով՝ քանի անգամ է որ այսպէս յարձակումներ կընեն, եւ պաշարներուն մէկ մասը ձեռք կանցուցեն՝ շատ ալ մարդ սպաննելով ու դերի առնելով։

Ո՛չչափ իրաւունք ունէինք անցեալ շաբաթ օրը Լէյրսիկէն եկած եւ մայրաքաղաքիս Ցար—Ցիւ Պոսֆոր լրագրին մէջ հրատարակուած հեռագրին սուտ ութեանը վրայ կասկածելու, որ կը ծանուցանէր թէ Պաղէն Մարշալխան անձնատուութեան վրայ բանակցել սկսեր է Ֆրէտերիկ Շարլ իշխանին հետ։

Թայմզ լրագրին գլխաւոր թղթակից Պ. Ռիսըլը որ Բրուսիացւոց բանակին հետ է, սեպտ. 16 թուով հետեւեալ կարեւորագոյն թիւնները կը գրէ Բրուսիոյ թագաւորին եւ Նաբոլէոն Գ.ին Սէտանի քով բրած տեսակցութեան վրայ։

« Երբոր թագաւորը Պելվիւի ապարանքը հասաւ, Նաբոլէոն սանդուղքին տակը զինքը դիմաւորեց, եւ իրարու ձեռք սեղմելով վեր ելան ու դահլիճը մտան։ Բրուսիոյ արքայորդի իշխանը դարս ելնելով դուռը դոցեց, եւ թագաւորն ու կայսրը մինակ մնացին։

« Նախ թագաւորը խօսիլ սկսելով ըսաւ.

« Աստուած յաղթութիւնն ինձ տուաւ ինձ դէմ բացուած այս պատերազմիս մէջ։

« Կայսրը պատասխանեց թէ ինք պատերազմ ուզած չէր, պատերազմի փափաքած չէր, բայց Դաղղիոյ հասարակաց կարծեացը հնազանդելու համար պատերազմ բանալու հարկադրուեր էր։

« Թագաւորը պատասխանեց թէ ինք ալ գիտէր որ պատերազմը Նաբոլէոն կայսրը չէր բացած։

« Ձեր վեհափառութիւնը, ըսաւ, հասարակաց կարծեաց հնազանդելու համար պատերազմ բացաւ. բայց ձեր պաշտօնեայները դրդռեցին հասարակաց կարծիքը, ան ալ ձեզ պատերազմի ստիպեցին։»

« Այս խօսքէն ետեւ թագաւորը քիչ մը լուռ կեցաւ. յետոյ ըսաւ թէ դաղղիական զօրքերը մեծ քաջութեամբ կռուեցան։

« Այո՛ ըսաւ կայսրը, բայց ձեր վեհափառութեան զօրքերը լաւ կանոնապահութիւն մ'ունին, որ այս անդամ իմ զօրքերս չունեցան։ »

« Թագաւորը պատասխանեց թէ քանի մը տարիէ 'ի վեր բրուսիական բանակն ամեն նոր դաղափարներէ օդուտ քաղած, եւ 1866էն առաջ ու հետը՝ ուրիշ ազգաց բրած փորձերուն հետեւած էր։

« Ձեր թնդանօթները շահեցան յաղթութիւնը ըսաւ Նաբոլէոն։ Բրուսիական թնդանօթներն աշխարհի ամենէն կատարեալն են։»

Թագաւորը գոհութեամբ ողջունեց դլխովը, եւ կրկնեց թէ ինք միշտ ուրիշ ազգաց կատարելութիւններուն հետեւած է։

« Ֆրէտերիկ Շարլ իշխանը վճռեց պատերազմին արդիւնքը, ըսաւ կայսրը, անոր բանակն էր որ մեր դիրքը գրաւեց։»

« Ֆրէտերիկ Շարլ իշխա՞նը. չեմ հասկնար ձեր վեհափառութեան այդ ըսածը. Սէտանի առջեւ կռուողն իմ որդիս էր։»

« Ուրեմն ո՞ւր է Ֆրէտերիկ Շարլ իշխանը։

« Մեցի առջեւ է եօթն զօրաբանակով։»

« Ցեռոյ թագաւորը հարցուց կայսեր թէ պայման մ'ունէ՞ր առաջարկելիք։

« Բնաւ. ես իշխանութիւն չունիմ։ ես դերի եմ, պատասխանեց կայսրը։

« Կրնա՞մ ուրեմն հարցնել թէ Դաղղիոյ մէջ ո՞ւր է կառավարութիւնը, որոյ հետ կարենամ հաշտութեան վերայ բանակցիլ։

« Փարիզ. կայսրուհին եւ պաշտօնեայները միայն իշխանութիւն ունին բանակցելու։ Ես անզօր եմ, հրամանատարութիւն չունիմ եւ պայման չեմ կրնար առաջարկել։ »

Թագաւորն խմացուց կայսեր թէ իրեն բնակարան յատկացնել կուզէ Քասէլի մէջ։ Վիլհէլմսհօհէ պալատը՝ եթէ իրեն հաճոյ կը թուի։ Կայսրն ընդունեց։

« Թագաւորէն բաժնուելէ ետեւ, Նաբոլէոն յուզեալ սրտիւ արքայորդի իշխանին շնորհակալութիւն յայտնեց թագաւորին բարեսրտութեան ու իրեն ցոյց տուած յարգանաց համար։»

Թայմզի թղթակիցը կըսէ թէ թագաւորը մինչեւ անդամ ցաւ յայտներ է կայսեր կրած ձախորդութեան վերայ, որով իր ձեռքը դերի ինկաւ։

Գերմանիայէն Թայմզ լրագրին դրրուած նամակ մը կըսէ թէ երբոր Փարիզի մէջ հասարակապետութիւն հաստատուելուն լուրը Վիլհէլմսհօհէ հասաւ, Նաբոլէոն իր բնական հանդարտութիւնը կորսնցնելով դոչեց. « Ահա Դաղղիոյ դլխուն եկած ամենէն մեծ դժբաղդութիւնը։ Հասարակապետութիւն։ Հիմայ, Պարոններ, դուք ալ ես ալ մի եւ նոյն թշնամիներն ունինք մեր դէմ։»

Գերմանացի հռչակաւոր ռամկավարական ճարտարախօս Պ. Յաքօպիի բանտարկութիւնը տխուր աղդեցութիւն մ'ըրաւ բոլոր Գերմանիոյ մէջ, եւ բաղմաթիւ պատուաւոր քաղաքացիք խնդրագիր մ'ստորագրեցին թագաւորին ուղղեալ, որպէս զի Արեւելեան Բրուսիոյ դաւառաց վրայէն պաշարման վիճակը վերցնէ եւ Պ. Յաքօպիի բանտարկութիւնը դադրեցնէ։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Թուր 6 հոկտ.

Ռօսյան զօրապետին հոկտեմբեր 5 երեկունը Շըվիյիէն դրած տեղեկագիրը կը ծանուցանէ թէ հոկտ. 5ին առաւօտուն երեք կիսաբաժին ձիաւորով ու հետեւակով ու 3½ խումբ թնդանօթով Թուրիի վրայ քալեր է։ Ժամը 7ին Շասիի առջեւ հասնելով, Հուսար ձիաւորներու վաշտ մը դեղը պաշարեր եւ Պաւիէրացւոց թագաւորական գունդէն հինդ մարդ դերի բռներ է հակառակ թշնամւոյն թնդանօթաց կրակին, որք Դաղղիացւոց քանի մը թնդանօթները սասալէցին։ Շարժումը կը շարունակէ։ Պահեստի կիսաբաժին մը Թուրիի դեղն աջ կողմէն պատեց, թշնամւոյ 4—500 ձիաւոր եւ 2000 հետեւակ հարկադրեցան եւ քաշուիլ չուսով Փարիզի կողմը։ Դաղղիացիք 3—4 ժամ զանոնք հալածեցին Թուրիէն անդին, եւ զօրքերը չատ յոգնելուն համար շարժումը դադրեցաւ։

Ռօսյան զօրապետը հետաքննեց հասկցաւ թշնամւոյն զօրութեան որչափ ըլլալը, եւ Արքայորդի իշխանին, Սաքս—Մէյնինկէնի Ալբէրթ իշխանին եւ Սաքս-Ալթենպէրկի Մօրիս իշխանին ներկայութիւնը։ 147 կռվերու եւ 42 ոչխարներու հօտ մը թշնամւոյն ձեռքէն առաւ եւ Արթընէյ ղրկեց։

Թուր 5 հոկտ.

Ցուրիշն ծովապետին հրաժարելուն պատճառաւ, հոկտ. 3 թուով հրամանագիր մը ծովային գործոց պաշտօնէութիւնն առժամանակեայ կերպով Պ. Քրէմիէօի կը յանձնէ։

Ուրիշ հրամանագիր մ'ալ կը վճռէ թէ օգոստոս 13ի եւ սեպտ. 10ի օրինօք առեւտրական մուրհակներու շնորհուած պայմանաժամի երկարումը հոկտ. 14էն ետքը եղած առեւտրականներու համար դործադրելի չպիտի ըլլայ։

Ցիւրէնցա 6 հոկտ.

Հռովմի ժողովրդեան քուէին արդիւնքը պատգամաւորութեան մը ձեռք հոս պիտի բերուի շաբաթ օրը։ Կառավարութիւնը 50000 հռովմէական լիրա ստակ ղրկեց Պապին իրրեւ ամսական թոշակ։ Պապն ալ ընդունեց։

Գերլին 6 հոկտ.

Լենարայլ Սիթիւասիոն լրագրին մէջ հրատարակուած Նաբոլէոնի յայտարարութեան վրայ արժանահաւատ աղբիւրէ կը հաւատան թէ այնպիսի ծանուցագիր մ'եկած չէ Բրուսիայոյ բանակակեդրոնը։ Նաբոլէոն կայսեր եւ Բրուսիոյ թագաւորին սեռակցութեան վրայ յիշեալ ծանուցագրին ըսածները սուտ են, եւ գրեթէ տարակոյս չկայ որ այն ծանուցագիրը բոլորովին շինծու է։

Ֆլոռանսա 7 հոկտ.

Հռոմի բոլոր դաւառին քուէարկութեան գումարն է։ Այո՝ 133,681։ Ոչ՝ 1507։

Բալագրիայ մէջ մեծ երկրաշարժ մ'եղաւ։ կըսուի թէ բաղմաթիւ անձինք զոհ եղեր են երկրաշարժին։

Թուր 7 հոկտ. առաւօտ.

Օրէական հասած այլ եւ այլ տեղեկութիւններ կը հաստատեն թէ Թուրիի քով կռուի բռնուող թշնամի հեծելազօրայ թիւը 4—5000 եր եւ ոչ 500՝ ինչպէս կրսէ Ռէյնօ զօրապետին տեղեկագիրը։

Պոնիալէն լուր կուտան թէ թշնամին երկրէն հեռացեր է մինչեւ Թուրիէն անդին, եւ դէպ ի Լիմամ քաշուեր է։

Շարթբէն երեկ եկած լուրեր կը ծանուցանեն թէ Էբէրնէ բոլորովին ազատ է, բայց Ռամպուլյէ 3000 Բրուսիայիներէ զրաւուած է։

Սէն—Քանթէն 7 հոկտ.

Թշնամին հոս դալէ հրաժարած կերեւի՝ երթալու Յոասօնը պաշարելու համար, որ դիմադրելու պատրաստուած է։

Մարսիլիա 7 հոկտ.

Կարիպալդի հոս հասաւ։

Վէրսայլ 5 հոկտ.

Պաշտօնական։—Խաղաւորն այսօր վեցերորդ զօրաբանակին դիրքն աչքէ անցուց։ Իսկ բանակակեդրոնը հոս փոխադրուեցաւ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐ

Մայրաքաղաքիս Ռուսական դեսպան Իկնաթիէֆ զօրապետն իր կառավարութենէն հրաման ստացած ըլլալով՝ չորեքշաբթի օրը մայրաքաղաքէս մեկնեցաւ 'ի Բեղրապուրկ։

Վիէննա 7 հոկտ.

Աժիо Վիէննայի 122,25

Լիվերբուլ 7 հոկտեմբեր

Բամպակ, Մ. Ն. Օ. 9

Վաճառուած 8000 հակ.

Ցորեն եւ այնքաւորուած չենք

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ

ԷՍԷԱՄԸ ՈՒՏՕՒՍԻԷ

25 սեպտ. ուրբաթ իրիկուն	48	04
26 » շաբաթ առաւօտ բացուելուս	48	06
կէս օր	48	08

ԱԶԳԱՅԻՆ

Երէկուան ընդհանուր ժողովը դարձեալ լուծում մը չկրցաւ տալ Սրսոյ խնդրոյն։

Սրբազան պատրիարքն իր անցեալ շաբթուան առաջարկութիւնը գրով ներկայացուց ժողովին, կարեւոր փոփոխութեամբ մը։ այսինքն Մայր Աթոռոյ յարաբերութեանց խնդիրը եւս կը թողու, եւ Սրսոյ խնդիրը նախ որոշել կառաջարկէ՝ ընդհանուր ժողովոյ եւ թեմականաց ընտրողական իրաւունքներն իրարու հետ համաձայնեցնելու եղանակաւ մը։ Ընդհանուր ժողովը երեք ընտրելի որոշէ եւ թեմականք ալ անոնցմէ մէկն ընտրելով ընդհանուր ժողովոյ վաւերացմանը ներկայացնեն։

Այս առաջարկութեան վրայ խօսք ուղղեցին երեք հոգի։ որոշուեցաւ որ Ս. Հօր ներկայացուած գրաւոր առաջարկութիւնը հրաւիրագրաց մէջ գրուելով երեսփոխանաց զրկուի, եւ յառաջիկայ նստին մէջ վիճարանութեան դրուի։ Իսկ ժողովը օրուան կարգին ուրիշ խնդիրներուն զրաղի։

Այս որոշումէն ետեւ, Ռուսինեան էֆէնտին Սոյ խնդրոյն վրայ երկրորդ ճառ մը պատրաստած ըլլալով, բացառիկ արտօնութիւն մը խնդրեց զայն կարդալու, ընելով թէ վասնզ կայ։ Երեսփոխանաց մէկ մասին հետաքրքրութիւնը շարժելով ուղեցին որ կարդայ։ բայց մեծ մասը մ'ալ սկսան որ եթէ Ռուսինեան էֆէնտիի արտօնութիւն տուի կարդալու, պէտք է որ պատասխանները ալ մտիկ ըլլան։ Այս պայմանով արտօնութիւն տրուեցաւ Ռուսինեան էֆէնտիի, որ նախընթաց նստին մէջ յառաջ բերած փաստերը ուրիշ ձեւերով նորէն կրկնեց, աւելի՝ եւ թերեւս չափէն աւելի ընդարձակ կերպով, որոյ դէմ երեսփոխաններէն շատեր դժգոհելով դանդաղացան, եւ մինչեւ ըսողներ եղան թէ ընդհանուր ժողովը դասախօսութեան տեղ չէ, որպէս զի երկար ճառեր կարդացուին։

Ռուսինեան էֆէնտիի ճառէն ետեւ, որ մէկ ժամէն աւելի տեւեց, ժողովը քառորդի մը չափ հանգիստ առնելով, խնդրոյ կարդին անցաւ, եւ Յահմանադրութեան վերաքննութեանը ձեռնարկեց, որոշելով որ վերաքննիչ յանձնաժողովոյ առաջարկութեան համեմատ՝ նախ թաղական ժողովոց կազմութեան եւ աղգային տրոյ խնդիրներէն սկսուի։ Բայց ժամը տասն երթալով ատեանը դադրեցաւ։

Այս միջոցին ունկնդիր ժողովրդեան մէջէն քանի մ' անձինք պոռալ կանչել սկսան առանց ըսածներն հասկցուելու, եւ վերջապէս իմացանք որ Աղթամարցիներ էին, որք իրենց կաթողիկոսին խնդրոյն որոշման երկարելէն դժգոհելով այնպէս անկարգ կերպիւ արտաքին յայտնելու ելեր էին։

---

22 սեպտ. 1870 թուականի

. . . խմբագիր.

Այս օրերս յայտարարութիւն մ'անցաւ մեր ձեռքը, Ներսիսեան վարժարանի հոգաբարձութենէն ստորագրեալ Սոյն յայտարարութիւնը «Ներսիսեան Սանուց» ընկերութեան մը կազմութիւնը կը ծանուցանէր 'ի նպատակ յիշեալ վարժարանին, եւ հրաւէր կը կարդար ամեն սանուց եւ ուսումնասէր անձանց նոյնին մասնակցելու։

Թէ ինչ է այս մասին մեր կարծիքը, ներսի մեզ ըսեր

Մենք, իրրեւ Ներսիսեան վարժարանի՝ այս բարոյական մօրը բարոյական զաւակը, ոչինչ նուազ քան զհոգաբարձութիւնն բուռն անհչ մը կը կրեմք մեր սրբոյն մէջ նորա մեծութեանն ու զարգացմանը համար, եւ այս փափաքը՝ կը կարծեմ յայտնած ըլլալ ամեն անգամ որ առիթը ներած է ինձ, եւ այն ամեն պարագայից մէջ՝ ուր կարելի եղած է ինձ դոյզն ծառայութիւն մ'ընել իմ վարժարանիս։ Ուստի կը փութամ բաել թէ զառաջինն անհկարագրելի բերկրութեամբ մ'ողջունեցի Ներսիսեան Սանուց ընկերութեան մը կազմութիւնը, եւ այս ուրախութիւնս այնքան մեծ էր՝ որքան սոյն հասատատութեան մէջ իրականացումը կը տեսնէի այն խորհրդոյն՝ զոր ժամանակ յառաջ Ներսիսեան վարժարանի նախկին սանուց մէկ մասին հետ յղացած եւ առաջիկայ ըրած էինք մեր ջանից։ Բայց թող ներսի մեզ յաւելցնել թէ. յայտարարութեան ցվերջ ընթերցումէն յետոյ, բոլորովին տարբեր զգացում մ'ունեցանք, ամեն բանէ յառաջ զայս դիտելով թէ հոգաբարձութեան այս պարագային մէջ գործելու եղանակը զուրկ էր ամենեւին իւր ձեռնարկութեան յարատեւութիւնն ու զարգացումը եւ հետեւաբար Ն. Վարժարանի չանը յապահովող թէութիւններէն։ Այս վերջին կէտը՝ Ն. Վարժարանի չանն է, թող ապահով ըլլան ամեն անոնք որ այս տողերը կ'ընթեռնուն, որ զմեզ կրսախիպ թաղային իրաց վրայ մեր յուսութիւնը խլելու եւ մեր դիտողութիւններն ընելու ոյն խնդրոյն նկատմամբ։

Արդարեւ, ով կրնայ մոռանալ, Ն. Վարժարանը իր վերջին ժամանակաց նեստութենէն երնելու, եւ մանելու համար նորէն այն յառաջադիմութեան փայլուն շրջանին մէջ՝ որ զայն նախանձելի բրած էր ամեն թաղերու։ Ն. Վարժարանի արդի սանունք դարձնելու համար (ինչպէս կ'ըսէ յայտարարութիւնը) իրենց ոդերն ու կոծը իւրեանց անպաչտպան վիճակին վրայ, Ն. Վարժարանը հասնելու համար կրկին այն երջանիկ վիճակին՝ յորում Մ. Գարագաշեան մ'ուներ իւր դասատուաց գլուխ, հարկ է որ օգնութիւն մը հասնի իրեն, արագ ու անմիջական օգնութիւն մը, յարատեւ ու հաստատուն նպաստ մը։ եւ ով ամենէն աւելի պարտաւոր պէտք է զգայ ինքզինք՝ սոյն նպաստն ընելու, սոյն օգնութեան ձեռնը կարկառելու, եթէ ոչ աղգային այն անհատը՝ որոյ Ն. Վարժարանը բարոյական օրորանը եղած է, իրրեւ սրբազան պարտ մը երախտագիտութեան։ Սոի ճշմարիտ է, ասի անժխտելի է, եւ ոչ Ն. Վարժարանի սանուց համար միայն, այլ եւ ամեն թաղերու վարժարանաց։ Այո, իւրաքանչիւր պատանի, այն է մեր համոզումը, որ, իւր դպրոցական շրջանն աւարտելով կը թողու այն սրբազան սեմը՝ որ սկզբնակէտն է այնքան տարբեր ասպարէզներու, պարտաւորութիւն մը կրսանձնէ այն վայրկենէն, այն է սիրել զայն յարկը՝ որ զինքն իր հովանւոյն տակ անոյշ այնքան տարի, սիրել զայն յարկը՝ որ, վանմ ձուլարան, զինքը նոր մարդ ձուլած դուրս տուաւ։ այն է տածել այն կանթեղը, որ իւր լոյսը տուաւ իրեն եւ ուսկից ուրիշներ—իւր եղբարքն—իրմէ յետոյ պիտի դան լոյս խնդրելու։ Եթէ ճանչնար ամեն աղգային անհատ իր այս պարտաւորութիւնը, մեր դպրոցներն այսօր ներկային հետ բաղդատմամբ անհամեմատ լաւագոյն վիճակ մը ունեցած կըլլային, եւ փոխանակ օր քան զօր անձերուէր պաշտպաններէ զրկուելու, իրենց արդեանցն հետ կ'ուզէր նոցա թիւը, եւ իւրաքանչիւր տարի կուգար նոցա վրայ նոր փայլ մը եւ նոր հաստատութիւն մը յաւելցնելու։ Բայց հոս մեր նպատակը բացատրել չէ այն անթիւ օգուտներն՝ զորոնց կրնան արտադրել Սանուց ընկերութիւնք թէ մասնաւորապէս իւրաքանչիւր թաղի մէջ եւ թէ ընդհանուր ազգին մէջ՝ միմեանց հետ հաղորդակցութեամբ։ ուստի անցնինք մեր խնդրոյն։

Ըստ սրում Ն. Հոգաբարձութիւնը, եթէ ոչ առաջին յղացողը, գէթ «Ներս. Սանուց ընկերութեան» մ'անուանը հրապարակաւ առաջին արտասանողն ինքը կ'ըլլայ, գովութեան արժանի է։ բայց կը ցաւիմք որ իւր այս կոչն անարձագանգ պիտի մնայ, եւ ասոր պատճառը նոյն իսկ ինքն պիտի ըլլայ։

Ինչու—վասն զի, գիտէ ինքն իսկ, ընկերութիւն մը կազմելու եղանակն այդ չէ։ վասն զի հոգաբարձութիւնը, որոյ հաղիւ 3 անդամքն Ն. Վարժարանի նախկին աչակերտներէն-են, ինքզինք բովանդակ սանուց ներկայացուցիչը կը համարի, մի քանի անդամով ընկերութիւնը կը կազմէ, գանձապետը կ'որոշէ, անօրինութիւնը կ'ստանձնէ, եւ յետոյ հրաւէր կը կարդայ սանուց իրենց բաժինը վճարելու, իբրը թէ նոցա վրայ հարկ մը գնելու դար, եւ ինքզինքը Ն. Վարժարանի յաւիտենական տեսուչ եւ ընկերութեան անատան գլուխ կարդելով (վերջ զիտեր որու ընարութեամբ), անչահախնդիր բարեսիրութեամբ մը կը խոստանայ ոչ տարւոյ վերջը բաժանորդաց ցանկն ու եկեւմտից հաշուեկշիռն հրատարակել Զարմանք։ առաջին անգամն է որ կը տեսնեմ ընկերութեան մ'այս կերպ կազմութիւնը, առաջին անգամն է որ կը տեսնեմ ընկերութեան մը կազմութենէն յառաջ այնպիսի գործողութեանց կատարում մը՝ որոնք անկէ վերջը եւ մեծագոյն մասի մը ձայնիւն ու հաւանութեամբը միայն կրնան ըլլալ։ Աւի յարձակում մ'է բոլոր Ներսիսեան Սանուց պատուոյն։ ասի թուք մ'է դրր հոգաբարձութիւնը կ'արձակէ մեր ամենուս երեսին, մեր ըսակը կ'ուզէ, մեր ձայնը կը խեղդէ։ մեր լուման կ'ուզէ, մեր դատաստանը կը մերժէ։ զմեզ ընկեր կ'անուանէ, եւ ինքն իրեն այնպիսի իրաւունքներ կուտայ, զոր ընկերաց ամբողջութեան միայն անկ է տալ։ Մեր վրայ կը ծիծաղի։ բայց այդքան դիւրին չէ ինդացուցիչ Ներսիսեան Սանուց վրայ։ անոնցմէ մեծ թիւ մը պատուաւոր տեղ մը կը բռնէ Աղգին եւ Ցանկասանի մէջ, եւ հոգաբարձութիւնը պարտաւոր էր զանոնք պատուելու։ Ցանգէտս եւ միամտօրէն էր նորա այս սխալ քայլը։ գտնուին թերեւս ըսողներ, բայց մենք կ'ըսենք՝ ոչ։ այս մեծ գործն այսքան փոքրացնողն անոր տակ ծածկուած փոքր ոգին է։ Հոգաբարձութիւնը գործելու իւր այս եղանակին իրաւունք չտար մեզ հաւատալու թէ նա՝ մի միայն վերջերս դպրոցին վրայ բեռցուցած ծախուց առաւելութիւն մը գոցելու հարկէն մղուելով՝ այս խորհուրդն յղացած է, եւ թէ, չ'ուզելով միանգամայն պաշտօնէ մը զրկուիլ, ինչ որ հնարաւոր էր եթէ զրպրոցի խնամքն ստանձնող Սանուց ընկերութեան մօրինաւոր հիմնադրութիւնն ըլլար, մտածած է այդ ձեւը տալ անոր, որով իւր պաշտօնավարութիւնը, նոր կարեւորութիւն մ'առած, թերեւս մշտաւորապէս ընել յաջողի, ինչպէս որ կը հակըցուի իւր յայտարարութեան վերջին պայմանին։

Հոգաբարձութիւնը չէր կրնար, եթէ ուզէր, եւ եթէ իրաւամբ վարժարանին իրական օգուտն ըլլար զրգեալ, չէր կրնար՝ կ'ըսեմք, հրաւիրել Ներսիսեան հին եւ նոր սանունքն 'ի ժողով, յայտնել անոնց իր նպատակը, ջանալ զայն 'ի գլուխ հանելու, եւ յետոյ խառնուիլ ու անհետիլ իր եղբարց խումբին մէջ, բաւական փառք համարելով իրեն հիմնադիրն եղած ըլլալ մեծ եւ գեղեցիկ գործի մը։ Չ'ըրաւ զայս, ինքզինքն անպատուեց։ չ'ըրաւ զայս, ուշնչութեան մէջ անծղուտ ձայն մ'արձակեց։

Ներեցէք ինձ ուրեմն, Մեծ. խմբագիր, որ ձեր լրագրոյն սենեակին մէջ իմ ձայնս ընեմ լսելի։

Նախ՝ բողոքելու համար, իբրեւ մին 'ի նախկին աչակերտաց Ն. վարժարանի՝, Ն. Հոգաբարձութեան յայտարարութեանը, իբրեւ յանուն Ներս. սանուց գործուած ապօրինաւորութեան մը դէմ։ Երկրորդ՝ հրաւէր կարդալու բոլոր յիշեալ սանուց, յանուն նոյն վարժարանին՝ որուն կը պարտին իրենց բարոյական էութիւնը, յանուն խաղաղութեան մասաղերամ մանկաւոյն՝ որ (ըստ խոստմանութեան իսկ Հոգաբարձութեան) զուրկ կը գտնուի հաստատուն ու կատարեալ դատարակութենէ, որպէս զի միանան ժամ յառաջ, ձեռք կարկառեն միմեանց ամեն տեղերէ՝ ուր կը գտնուին՝ Սրբազան պարտի մը կատարման համար, իրականացնեն Ներսիսեան սանուց ճշմարիտ եղբայրութիւնը, խմբուին Ն. վարժարանի չուրջը՝ ինչպէս մօր մը չուրջը իւր հարազատ զաւակունք, եւ տան անոր, եւ տան չուտով, այն չքեղութիւնը՝ զոր ինքնանք միայն զիտեն տալ։

Ընդունեցէք, Մեծ. խմբագիր, խորին մեծարանաց հաւատին

Ռ. Ց. Պերբերեան

. . . խմբագիր Մասիս պատուական լրագրոյ.

Մայր վարժարանիս դասատու Արժ. Տէր Մեսրոպ Հօր վրայ եղած անտեղի տարաձայնութեանց նկատմամբ թաղխորհրդոյս կողմանէ ասկից առաջ Մասիս եւ Մանզումէ ազգօգուտ լրագրաց միջոցաւ ազդ տրուեցաւ, որ եթէ յիշեալ տարաձայնութիւնները հաստատելու կարող անձինք կան՝ թաղական խորհրդարան ներկայանան որոշեալ օրը։ բայց որովհետեւ ոչ ոք ներկայացաւ, եւ ոչ իսկ յայտնի ըստորագրութեամբ սոյն խնդրոյն վրայով նամակ մը անդամ ընդունուեցաւ մինչեւ ցպայմանաժամ։

Ուստի թաղ. խորհուրդս խղճի մըտօք կը պարտաւորի ազօրինաւոր եւ անհիմն ճանչնալ այս կարգի զրոյցները։ եւ յիշեալ Քահանային իւր բաղ-

մամեայ հաւատարիմ եւ անխոնջ աշխատութեան իրաւունքը ճանչնալով արժանաւոր պատուով կը հրաւիրէ իւր դպրոցական պաշտօնը ըստ կանոնի շարունակելու. որոյ 'ի հաստատութիւն սոյն խմատով խորհրդոյս կողմանէ ինքեալ վկայագիր մը արդէն իրեն յանձնուած ըլլալուն, կը խնդրուի նաեւ Ձեր Մեծապատուութենէն որ ներկայս բարեհաճիք հրատարակել 'ի միամտութիւն Մեծարգոյ հասարակութեան։

Մնամք անկեղծ յարգանօք
'ի դիմաց Թաղ. խորհ. Մայր եկեղեցւոյ
Ատենադպիր Ատենապետ
Բարեղ Մ. Մելիք-Եդ
Քէ-ր+հէպաշէան [Տէր Եղիշէ-ր-էան
20 սեպտ. 1870
Թաղ. խորհ. Մ. Եկեղ.
Դում—Գարու

ՀԱՒԱՔՈՒՄՆ ԱԶԴԱՑԻՆ ԿԵԴՐ. ՏՐՈՅ ՑՈՒՑԱԿ Գ.

Նախորդ հրատարակութեան դումարը 6150

Մեծ.	Մկրտիչ	էֆէնտի Ցամատեան	75
»	Ցարութիւն	» Ղազարոսեան	75
»	»	» Նորատունկեան	75
»	Յակոբ	» Ցամատեան	75
»	Աբրահամ	» Ղազարոսեան	75
»	Խաչիկ	» Թօրհանէլեան	75
»	»	» Ցամատեան	75
»	Համբարձում	» Պէրպէրեան	75
»	Յակոբ	» Զօպանեան	75
»	Ստեփան	» Մոմճեան	75
»	Նորիկ	» Նիզամեան	75
»	Սարգիս	» Կիւլպէնկեան	75
»	Սերովբէ	» »	75
»	Ռամէտ	» Պէհզատ	75
»	Ցարութիւն	» Սմբատեան	75
»	Բէթրաք	» Լամէրեան	75
»	Գրիգոր	» Նորատունկ.վախ.	75
»	Սիմոն	» Նորատունկեան	75
»	Ցարութիւն	» Բօռանեան	75
»	Աստուածա.	» Բաֆֆաֆեան	75
»	Միքայէլ	» Թօփհանէլեան	75
»	Պօղոս	» Պառնասեան	75
»	Մանուէլ	» Բաֆֆաֆեան	75
»	Գրիգոր	» Բարաքաչ.կեսա.	75
»	Միքայէլ	» Սէրովբէեան	75
»	Սարգիս	» Պէրպէրեան	75
»	Յովհաննէս	» Պէնկլեան	75
»	Սարգիս	» Թօրհանէլեան	75
»	Սրապ	» Բաբաղեան	75
»	Սիմոն	» Տատեան	75
»	Բէթրաք	» Բասրատանեան	75
»	Համբարձում	» Իրէքճեան	75
»	Յովսէփ	» Գաֆաֆեան	75
»	Գրիգոր	» Մուրատեան	75
»	Խաչիկ	» Հաճեան	75
»	Անտոն	» »	75
»	Ցարութիւն	» Տէմիրճիպաշեան	75
»	Պօղոս	էֆէնտի Վարդանեան	75
»	Գաբրիէլ	» Կիւմիւշեան	75
»	Նազարէթ	» Քարակէօղեան	75
»	Խաչատուր	» Թէրզանեան	75
»	Յակոբ	» Բսկան	75
»	Գէորգ	» Մուրատեան	75
»	Քրիստոստ.	» Ղազարոսեան	75
»	Յովսէփ	» Քարակէօղեան	75
»	Յակոբ	» Ճիւմպիշեան	75
»	Ազարիա	» Մ. Ազարեանց Ա. վճա.	25
»	Եղիա	» Երկանեան	75
»	Պօղոս	» Ռոկերիչեան	75
»	Գէորգ	» Բանոսեան	75
»	Ցարութիւն	» Մուրատեան	75
»	»	» Սվաճեան	75
»	Մ. Մկրտիչ	» Շահինեան	75
»	Յովհաննէս	» Մաղլմեան	75
»	Ցարութիւն	» Կարագեան	75
»	Յովհաննէս	» Կիւմիւշ օղլու	75
»	Կարապետ	» Իկիտպաշեան	75
	Դումար		10375

21 սեպտ. Գանձ. Ցնտ. խորհրդոյ
Պօղոս Կ. Ժամկոչեան

Մալիսէ նէզարէթի ճէլիլէսի Ալիսինտէն չէրէֆվարիա օլան իլան տըր.

Խաղինէ՛յի ճէլիլէնին թէսի՛յաթը տախիլիյէսի մուամէլաթընտա իսթիմալ օլունմաք իւզրէ թանզիմ վէ իսրաճ օլունակէլէն սէրկի վէ սուրէթլէրին թէքէսսիւրը մըդտարը իհթիմալընա դարշու գոյլուտճա միւլթէղէմ օլան ինթիզամ վէ ինղիլաթըն տէրէճէյը մաթլուպէյէ իւյալը ղըմմնտա պունտան պիր դաչ սէնէ էվվէլ խաղինէ՛յի ճէլիլէնին սուրէթ վէ սէրկիլէրի գօչանը օլարագ թանզիմ օլունմաղա պաշլամըշ իսէ տէ մոդատէմա գօչանըզ օլարագ իթա օլունմուշ պաղը սուրէթ վէ սէրկիլէրին հէնուզ այատի նատտա մէվճուտ պուլունմադընա նազարէն, խաղինէի ճէլիլէտէն կէչէն սէքսէն սէնէսինտէն էվվէլ իթա օլունմուշ սուրէթ վէ սէքսէն տէօրթ սէնէսի քէնտունու խանիսինտէն էվվէլ վիրիմիշ սէրկիլէրտէն հէր քիմին եէտինտէ վար իսէ իշպու սէքսէն ալթը սէնէսի թշրինի էվվէլի իպթիտասընտան իթիպարէն պէհէր հաֆթա չիհարչէմպիհ կիւնէրի սասպահլէյին սատթ պէշտէն տօքուզ դատար մալիյէ մուհասէպէսինէ կէօթիւրիւպ գօչանը սէրկիյէ թէպտիլ իթիրմէք լազըմ կէլէճէյինէն, վէ իշպու սէքսէն ալթը սէնէսի շուպաթը զայէթինտէ հէնուզ զուհուր իմմէյուպ վէ էլտէ գալմըշ օլանէր հէր քիմին եէտինտէ պուլունուր իսէ պուլունուն հիչ պիր սէպէպ վէ իլլէթ իլէ գապուլ օլունմայուպ դայրը թէրքին դըրընճաղընէն իլանընա իպթիտար գըրընտը։

ԻԼԱՆՔ ՐԷՍՄԻ

ԻՐԻՆՃԻ ՄԷՀԲԷՄԷՑԻ ԹԻՃԱՐԷԹ

Բուամէլի շըմէն տրֆէրինին ռապրդ սահիպի իմթիազը պուլընան վանտարէլէսթիֆրէր վէ քումբանիասը խուսուսընէ մահի հալըն եիրմի տօքուզունա թէսատիֆ իտէն սալը կիւնիւ իքինճի մէհքէմէյի թիճարէթտէ պաքըլճաղընտէն եէվմը մէդքիւրտէ քումբանեայլ մէզպուրտէ ալտճաքը օլուպ ժիւժ Բօսիսէր եօրկիթատիս էֆէնտիյէ միւրաճաաթ իտէնլէրին մէհքէմէյի մեղքիւրտէ սահաթ ալթը քարարլէրինտէ հազրը պուլընմալէրի իլան օլընը։

Ասիթանէ 24 իյլուլ 1870

ԾԸՆՈՒՑՄՈՒՆՔ

Տոքթոր Մ. Այվազեան Իտալիոյ եւ Վիէննայի մէջ բժշկական ուսումն յաջողութեամբ աւարտած եւ վրկայականն (տիպլոմ) ստացած՝ անցեալ հինգշաբթի կ. Պոլիս հասաւ իր կենցաղոգուտ արուեստն 'ի գործ դնելու։ Իւր այցելութեանը փափաքողք պէտք է իմաց տան Պահճէ-Գարուի ներսը, Համիտիէ-ճատտէսի թիւ 24, Գ. Ս. Ռաֆայէլեանի դեղարանը։

Ս. Երուսաղէմի ժառանգաւորաց Ռուսումնարանին համար քաջհայկական եւ հմուտ դաղղիական դասատուներ կը խնդրուին օրինաւոր ամսականաւ։ Սոյն պաշտօններուն յարմարութիւն ունեցող անձինք կարող են նոր Երուսաղէմի փոխանորդին, Յերուսաղէմատունն 'ի Գումգափու։

Հայերէն ընդուն եւ թուաբանութեան ու աշխարհագրութեան հմուտ հայ երիտասարդ մը՝ որ արդէն դասաւանաց մէջ դասատուութեան պաշտօն վարած է, այս օրերս կ. Պոլիս եկած ըլլալով պատրաստ է դասատուութիւն ընել ազգային վարժատանց կամ տուներու մէջ, այցելութեամբ կամ ճնայուն կերպով, ինչպէս որ ուզուի։

Պէտք ունեցողները կրնան լրագրոյս խմբագիր անօրէնին հետ խօսիլ։

Կայսերական զօրաց համար պէտք եղած 30000 օխայ Լուբիային (ֆասուլեա) հօխան 54½ փարայի, 160000 օխայ սոխին 100 հօխան 72 ղրշի, եւ 72000 հօխա սիսեռին (նոհուտ) հօխան 78 փարայի տալու յանձնառու դտնուելով, ասոնց վերջնական դընահատութիւնը պիտի կատարուի երեքշաբթի օր սեպտ. 29 ին 'ի Տարի Շուրա. ուստի յիշեալ դիներէն պակաս գնով տալու յանձնառու եղող վաճառականք կը հրաւիրուին 'ի Տարի Շուրա, նոյն օրը ժամը 5ին ըստ տաճկաց։

Ի Դուռն Սպարապետի
23 սեպտեմբեր 1870

Կայսերական զօրաց համար 100 000 մէթրօ լաճիվէրտա չուխային մէթրօն 3½ ղուրուշի տալու յանձնառու դտնուելով, ասոր վերջնական դնահատութիւնը 'ի գործ պիտի դրուի չորեքշաբթի հոկտեմբեր 7 ին, 'ի Տարի Շուրա,

Ուստի այս վաճառքը տալ ուզող վաճառականք կը հրաւիրուին նոյն օրը յիշեալ պաշտօնատունը, ժամը 5ին միջոցները։

Յիշեալ Զուխային օրինակը տեսնել ուզող վաճառականք կրնան ամէն ատեն երթալ եւ տեսնել 'ի Տարի Շուրա.

22 սեպտեմբեր 1870
Ի Դուռն Սպարապետի

Այս լրագրիս՝ շաբաթը երկու անգամ կը հրատարակուի, չորեքշաբթի եւ շաբաթ օրերը։ Բաժանորդագրութեան տեղերն են Կ. Պոլիս Զինիլի խանը վերի յարկը թիւ 6 Մասիսի խմբագրատունը։

Իսկ դաւառաց մէջ հեռաւոր հոդաբարձուաց սենեակները։

ԻԶՄԻՐ. Սահեան աղա Տէտէեան.

ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Թորոս աղա ռսկերիչ.

ԱՏԱԲԱԶԱՐ. Ցարութիւն աղա Նազարէթեան.

ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Խաչատուր աղա Էլմասեան

ԿԱՐԻՆ. Կարապետ պաստէլի Զաքարեան.

ՍԵԲԱՍՏԻԱ. Վարդան էֆէնտի Արգարեան.

ԵԱՇ. Մ. աղա Խաչիկեան.

ՀԱԼԷՊ. Նիկողայոս աղա Տէր Մարգարեան.

ԵՐԶՆԿԱՑ. Ընթերցասիրաց Թանգարան.

ՎԱՆ. Գրիգոր աղա Խաճանեան.

Ուրիշ քաղաքներէ ստորագրուել ուզողներն այս տեղերէն մէկուն հետ կրնան թղթակցիլ։

Խմբագիր—Տնօրէն
Դ. Ս. ԻՌԹԻՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՑ
Կ. ՊՕԼԻՍ ԶԻՆԻԼԻ ԽԱՆ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ
26 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

(ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԼԻՐԱՅԻ ՀԵՏ 100 ՂՐՈՒՐՈՒՇԷՆ)

Լոնտրա 3 ամիս ղուրուշ 110½
Մարսիլիա » ֆրանք 22,70

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ
26 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

Անգղ. լիրա	ղուրուշ	110,35
Նարօլէոն ոսկի	»	88,35
Իմբէռիալ ռուս	»	89,20
Քըրքմից	»	51,25
Հինդ ֆրանք	»	— —
Հինդնոց	»	105½
Պղինձ	»	114

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ 26 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ
ԱՐՄՏԻՐ

Ցորեն կարծր	Պէսարապիա	28	—30
» »	Աղադ	29	—31 »
» »	Պալէքք	28	—30
» »	Պուրկազ	27	—29 »
» »	Թէքիրտաղ	27	—28
կակուղ	Աղադ	30	—32 »
» »	Պէսարապիա	30	—32 »
Կիրքա Թունա		27	—28 »
Ցորեն կակուղ	Պուրկազ	26	—28
» »	Վառնա	26	—28
» »	Պալէքք	26	—28
Եգիպտացորեն Թունա			—
»	Անատոլ.	15	
Դարի Թունա		13	—
»	Անատոլ.		—

ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐՔ
ԽՈԶԱԿ ԶՈՐ

Պուրսա	ղուրուշ	
Անատոլու	»	
Բրօսա	ֆրանք	ոչ դին կայ
Էմիրնէ	»	եւ ոչ գնող
Ծական	»	

ԲԱՄՊԱԿ

			ՂՈՒՐՈՒՇ
Կէյլէ	հօխա	10	—
Իզմիր	»		—
Ատանա	»	10	—
Պարսկաստան	»	7½	—
Վրաստան	»	8	—

ԲՈՒՐԴ

Անատոլու լուացուած	հօխա	11	—
» չլուացուած	»	5½	— 5½
Ռումէլի լուացուած	»	12	—
» չլուացուած	»	6½	—
Վրաստան լուացուած	»		—
» կէս լուացուած	»	16	—
» չլուացուած	»	22	—23
Տոպրոճա	»	8½	—
Էսկի Շէհիր	»	6	—

ՄԱԶԸ

Պարսկաստան	հօխա	11½	—
Անատոլու	»	10½	
Ճերմակ	»	6	—

ՃԷՑՐԻ

Դայսերի Ա. տեսակ	հօխա	16	—
» Բ. »	»	15½	—
Լնկիւրիւ	»	16	—
Թոդաթ	»	13½	—14
Աքէլէք	»	11	—13
Եօզղատ	»	11	—14
Զօրում	»	11	—12

ԹԻՖԹԻՐ

Լնկիւրիւ	հօխա	48	—53
Գաստամպօլ	»	48	—50
Պէյբազար	»	50	—51
Չէրքէզ	»	48	—50
Վան	»	27	—

ԱՑԾԻ ՄՈՐԹ

Ամասիա 7—8½ կոտր մէկ Օ. Լ.
Եօզկատ » » » »
Սիվաս » » » »
Էրզրում » » » »
Դայսէրի » » » »

ՁԷԹ

Մուտանիա	հօխա	7½	—
Այվալը	»	7	—
Սաքըզ	»	10	—
Միտիլի	»	7	—
Պղինձ թոդաթ երկրին մէջ		9½	—10
Սալէպ Դասթամպոլ	հօխա	18	—22
Աֆիոն	»	340	—380
Քիրէ	»	26	—28
Սուսամ	»	4½	—
Կտաւատ Անատ.	Քիլէ	26	—28
» Ռումէլի	»		—
Մետաքս Պարսկ. Բէյրութ	»	44	—48

ԱՐՏԱՔԻՆ ԲԵՐՔ

			ՂՈՒՐՈՒՇ
Խահվէ ԲրօԱ. տեսակ	100 հօխ.		—
« Բ. »	»	850	—900
Եէմէն	»	16	
Շաքար վոշի Անղղ. Կնդ.		232	—236
» » Դաղղ.	»		—
» գլուխ Դաղղ.	»	280	—300
Ջայ Քօնկօ	հօխան	21	—24
» Բէյքօ ծաղիկ	»	56	—65
Անադ գալայ	կենդ.	890 լիր.	920
Պղպեղ (պիպէռ)	հօխա	7½	—
Լեղակ չիվի տ Պէնկալա	»	110	—130
» » Մատրաս	»	140	—160
Զինք տախտ.	100 հօխա	ֆր. 105	—
Երկաթ ձողաձեւ		60	—
» տախտակ		72	—
» բեւեռաց		70	—
Քարֆիլա		87	—
Բրինձ Իտալիոյ	100 Քիլ.	ֆր. 40	—41
Կարագ եղ. Ռուսիոյ	ղրշ.	13½	—
Խավեար	»	21	— 24